

МЕТОДОЛОГІЯ СЕО НА ОСНОВІ УКРАЇНСЬКОГО ДОСВІДУ: АНАЛІЗ ВИХІДНИХ ДАНИХ, ЦІЛЬОВИЙ АНАЛІЗ

15-16 березня 2017 р.

Київ

Геннадій Марушевський,
*консультант проекту ПРОМІС з питань
охорони довкілля*

СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА (СЕО)

- **Запобіжний принцип** – легше виявити і запобігти негативним для довкілля наслідкам діяльності на стадії планування, ніж виявити і виправляти їх на стадії її впровадження
- **СЕО** – це систематичний процес виявлення **ймовірних екологічних наслідків** пропонованих стратегій, планів і програм та їх **урахування** під час прийняття рішень, які стосуються цих СПП
- **Мета СЕО** – сприяння **врахуванню** екологічних міркувань у процесі підготовки та прийняття планів і програм з метою забезпечення високого рівня охорони довкілля та сприяння збалансованому (сталому) розвитку

МЕТОДИ СЕО

Особливість СЕО – більш високий (порівняно з проектним рівнем) **ступінь невизначеності** в процесі виявлення впливів, їх величини та значущості.

На практиці якісна СЕО може бути проведена порівняно простими та доступними методами.

СЕО не єдина методологія (як у випадку ОВНС), а **сукупність методів**, які можуть бути адаптовані до конкретних умов з урахуванням характеру стратегічної ініціативи, національних і регіональних особливостей стратегічного планування та можливостей учасників процесів планування та оцінки.

Групи методів: **аналітичні методи та методи участі громадськості.**

Використані **аналітичні методи СЕО:**

- колективні експертні оцінки;
- контрольні списки;
- аналіз тенденцій;
- SWOT-аналіз;
- цільовий аналіз.

15-16 березня 2017

ПІДХОДИ ДО МЕТОДОЛОГІЇ

СЕО еволюціонувала як поєднання двох підходів:

зверху-вниз - впровадження моделі збалансованого (сталого) розвитку

знизу-вверх – розвиток методології ОВНС/ОВД

СЕО – це одна концепція, але багато форм.

СЕО - це набір різноманітних інструментів, конкретне застосування яких визначається специфікою стратегічної ініціативи та двома основними підходами:

- 1. Аналіз політики** (методологія та інструменти, орієнтовані на збалансованість розвитку: визначення впливів і заходів з їх пом'якшення) - **якісний підхід**
- 2. Методологія та інструменти ОВД** (прогнозування впливів і заходи з їх пом'якшення) – **кількісний підхід**

ВИБІР МЕТОДОЛОГІЇ

Залежить від багатьох факторів:

- 1. Рівень реалізації СПП** (національний, регіональний, місцевий)
- 2. Особливості процесу планування** (експертний рівень vs досягнення консенсусу за участі громадськості)
- 3. Галузь та етап оцінки** (яка галузь і який звіт потрібен: звіт зі скринінгу, скопінгу чи оцінки)
- 4. Час і доступні ресурси** (від 10 до 200 днів; один експерт чи команда експертів, залучення усіх заінтересованих сторін чи їх представників)
- 5. Залучені організації**

СЕО не має бути монстроподібним процесом

СПРОЩЕНА, АБО ШВИДКА, ОЦІНКА

- Найшвидша та найпростіша форма СЕО
- Може бути проведена одним фахівцем з питань довкілля
- Може зайняти до 10 днів
- Не потребує детального дослідження стану довкілля
- Передбачає якісну оцінку наслідків пропонованої ініціативи щодо ключових екологічних проблемних питань
- Забезпечує швидкі рекомендації щодо заходів з пом'якшення впливів

СКЛАДОВІ СПРОЩЕНОЇ СЕО (<10 ДНІВ)

- Визначити ключові екологічні проблеми (чи завдання збалансованого розвитку), які мають бути розглянуті в СЕО
- Оцінити цілі стратегії, плану чи програми стосовно цілей СЕО (проста матриця)
- Запропонувати заходи з пом'якшення впливів
- Надати пропозиції щодо моніторингу
- Підготувати звіт з СЕО і представити його (для включення в проектний документ чи для коментарів з боку відповідних органів)

СКЛАДОВІ ЧАСТКОВО ДЕТАЛІЗОВАНОЇ СЕО (10-100 ДНІВ)

❖ Консультації із заінтересованими сторонами

- Визначити ключові екологічні проблеми (чи завдання збалансованого розвитку), які мають бути розглянуті в СЕО
(+ консультації)

❖ Оцінити стан довкілля і тренди

- Оцінити цілі стратегії, плану чи програми стосовно цілей СЕО (матриця)
- Запропонувати заходи з пом'якшення впливів
- Надати пропозиції щодо моніторингу
- Підготувати звіт з СЕО і представити його (для включення в проектний документ чи для коментарів з боку відповідних органів)

❖ Представити звіт з СЕО для консультацій з громадськістю

СКЛАДОВІ ДЕТАЛЬНОЇ СЕО (>100 ДНІВ)

- ❖ Консультації із заінтересованими сторонами (установи, що приймають рішення, науковці, бізнес, НУО ...)
- *Розробити ТЗ для СЕО та для залучення заінтересованих сторін*
 - Визначити ключові екологічні проблеми (чи завдання збалансованого розвитку), які мають бути розглянуті в СЕО
- ❖ Оцінити стан довкілля і тренди
 - Оцінити цілі стратегії, плану чи програми стосовно цілей СЕО
- *Оцінити кумулятивні екологічні наслідки, використовуючи якісні та кількісні методи*
 - Запропонувати заходи з пом'якшення впливів
 - Надати пропозиції щодо моніторингу
 - Підготувати звіт з СЕО і представити його (для включення в проектний документ чи для коментарів з боку відповідних органів)
- ❖ Представити звіт з СЕО для консультацій з громадськістю

ПРОЦЕС СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ

Модель стратегії та методологія розробки плану обирається відповідно до потреб (особливостей) територіальної громади (міста, економічного субрегіону, регіону).

МЕТОДОЛОГІЯ СЕО, ЗАСТОСОВАНА ДО СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ТА ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ (2013-2014)

15-16 березня 2017

ТРЕНІНГИ З СЕО (ПРОЕКТИ РЕОП+МЕРМ)

- Дніпропетровськ
5-6 березня 2013
- Львів
12-13 березня 2013

15-16 березня 2017

МІСТА-ПАРТНЕРИ ПРОЕКТУ ПРОМІС

Вінницька область	Івано-Франківська область	Запорізька область	Полтавська область
Вінниця	Івано-Франківськ	Запоріжжя	Полтава
Ладизин	Яремче	Бердянськ	Кременчук
Жмеринка	Долина	Енергодар	Горішні Плавні
Хмільник	Коломия	Мелітополь	Миргород

25-26 жовтня 2016 - тренінг «**Практичне застосування Стратегічної екологічної оцінки**» для посадових осіб органів виконавчої влади і місцевого самоврядування, відповідальних за розроблення документів державного планування

1. ПІДГОТОВЧИЙ ЕТАП

- 1.1 Ухвалення рішення про проведення СЕО
- 1.2 Створення Робочої групи з СЕО та забезпечення її постійної взаємодії з усіма розробниками Стратегії
- 1.3 Визначення кола органів влади, які братимуть участь у консультаціях
- 1.4 Визначення заінтересованої громадськості
- 1.5 Інформування громадськості

- Спільні розпорядження голови обласної ради і голови обласної державної адміністрації
 - Створені **Робочі групи** (представники ОДА і обласної ради, обласних екологічних інспекцій, міст і районів області, громадських організацій, науковці)
 - Постійне і своєчасне оприлюднення інформації про процес СЕО на сайті обласної ради та ОДА

15-16 березня 2017

2. ВИЗНАЧЕННЯ СФЕРИ ОХОПЛЕННЯ СЕО

- 2.1 Визначення ключових регіональних екологічних проблем
- 2.2 Визначення просторових і часових меж оцінки
- 2.3 Проведення консультацій з природоохоронними органами та органами охорони здоров'я щодо того, яка інформація має бути включена до екологічного звіту

- Складений **рейтинг основних регіональних екологічних проблем**
- Оцінювання проводилось у просторових і часових рамках самих стратегій (на рівні області до 2020 року)
- Проведення регулярних засідань Робочих груп

№	Екологічні проблеми
1	Забруднення атмосферного повітря викидами промислових підприємств і автотранспорту (високий рівень забруднення повітряного басейну)
2	Забруднення водних об'єктів скидами забруднюючих речовин із зворотними водами промислових і сільськогосподарських підприємств, підприємств ЖКГ, поверхневого стоку населених пунктів
3	Низька якість питної води

№	Проблеми екологічного управління та екологічної культури
1 (11)	Низький рівень екологічної культури у представників бізнесу та населення

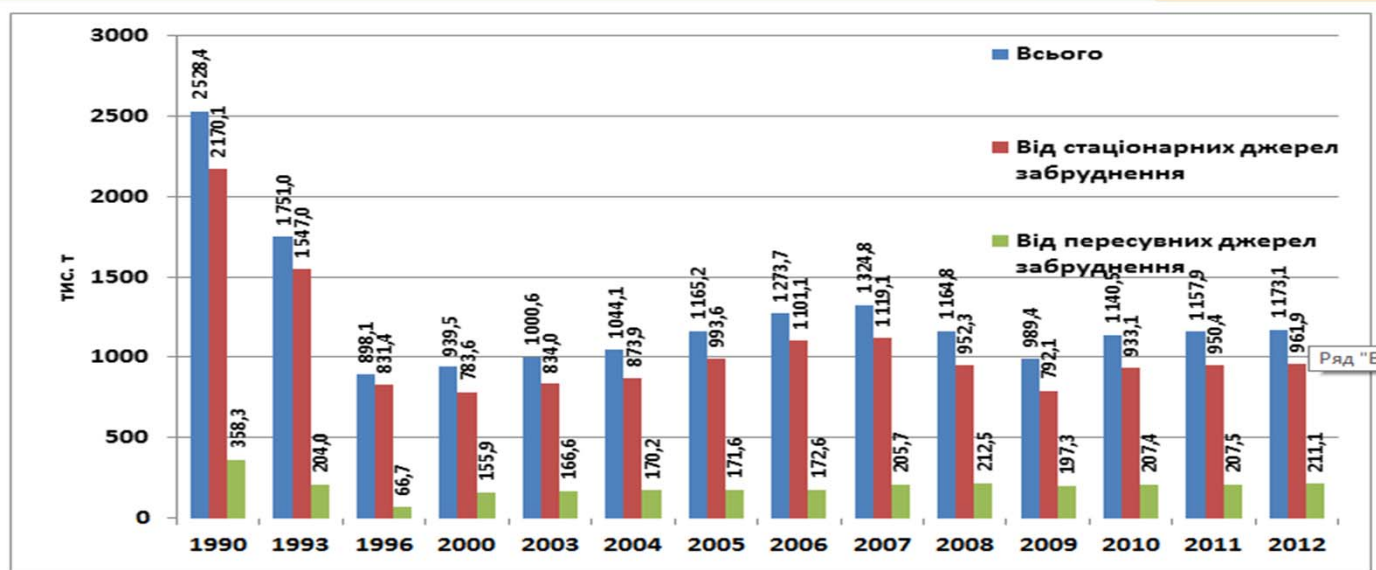
3. ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ НА ТЕРИТОРІЇ РЕГІОНУ

3.1 Збір та аналіз інформації про поточний стан складових довілля, включаючи значення ключових екологічних показників

3.2 Проведення SWOT-аналізу з погляду екологічної ситуації

3.3 Проведення аналізу трендів стану довкілля

- Зібрані дані за основними екологічними показниками за період до 2013 року
- Проведений **SWOT-аналіз** екологічної ситуації на рівні регіону
- Проведений **аналіз трендів** стану довкілля

Джерело: Головне управління статистики у Дніпропетровській області

Рис. 1. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря в Дніпропетровській області у 1990-2012 роках

ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ ПРО ВИХІДНІ ДАНІ

- Регіональні Доповіді про стан навколишнього природного середовища
- Статистичні дані обласних управлінь статистики
- Дані екологічного моніторингу
- Експертні оцінки (дискусії, анкети)
- Інформація державних органів різних рівнів, відповідальних за різні галузі
- Інформація, включена в інші стратегії, плани чи програми, які мають відношення до даної стратегічної ініціативи

4. ПРОВЕДЕННЯ СЕО

4.1 Оцінка ступеня врахування національних і регіональних екологічних цілей у цілях Стратегії

4.2 Проведення консультацій з громадськістю щодо екологічних цілей

4.3 Визначення можливих чинників змін антропогенного та природного характеру

4.4 Проведення оцінки впливу Стратегії на складові довкілля

- Проведений аналіз відповідності цілей Стратегії національним і регіональним екологічним цілям (**цільовий аналіз**)
 - За контрольним переліком проведена **експертна оцінка можливих ймовірних наслідків** і прорахований відсотковий коефіцієнт
-

ЦІЛЬОВИЙ АНАЛІЗ

Цільовий аналіз — це метод СЕО, який широко використовується в різних системах екологічної оцінки для стратегічних ініціатив високого рівня в тих випадках, коли оцінка впливу на довкілля ускладнена внаслідок недостатньої кількості інформації про конкретні рішення, які можуть призвести до появи впливів на довкілля.

Три кроки:

- визначення екологічних цілей;
- оцінка відповідності цілей розвитку та екологічних цілей та, за потреби, уточнення цілей розвитку з урахуванням інтересів збереження довкілля;
- оцінка конкретних заходів, запропонованих у межах стратегічної ініціативи, на відповідність екологічним цілям.

ЦІЛЬОВИЙ АНАЛІЗ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Переваги:

- метод застосовується тоді, коли інформація про цілі та завдання СПП має якісний характер і коли на основі загальної інформації про СПП неможливо дати кількісну оцінку потенційних впливів на довкілля;
- метод дає можливість внести корективи в СПП з урахуванням у СПП національних і регіональних екологічних цілей.

Недоліки:

- у випадку відсутності офіційно визначених регіональних цілей необхідним є ретельний аналіз регіональних екологічних програм і програм регіонального розвитку.

4.1 ЦІЛЬОВИЙ АНАЛІЗ (ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСТЬ)

Цілі Стратегії розвитку Львівської області на період до 2027 р.

Регіональні екологічні цілі	1. Прискорення економічного зростання	2. Розвиток сільських територій	3. Розвиток туристичного та рекреаційного потенціалу	4. Підвищення якості життя населення	5. Поглиблення євроінтеграційних процесів
1. Зменшення техногенного навантаження на довкілля	—	+	+	+	+
2. Збереження біорізноманіття та створення екомережі	—	—	++	0	0
3. Покращення регіональної системи екологічного управління	0	0	+	0	+
4. Підвищення рівня екологічної культури населення	+	+	+	+	+

Дякую за увагу!

15-16 березня 2017

